

DA LI JE REFORMA VIJEĆA SIGURNOSTI UN-A POTREBNA I UOPĆE MOGUĆA? / IS REFORM OF THE UN SECURITY COUNCIL NECESSARY AND POSSIBLE AT ALL?

doc.dr. Filip Petrovski, Fakultet za pravne nauke, međunarodni odnosi I diplomatija, MIT
Univerzitet – Skoplje

Stručni članak

Apstrakt: Pitanje da li je reforma Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda i neophodna i izvodljiva je složeno i višestruko pitanje. Postoje valjani argumenti na obje strane debate. Oni koji se zalažu za reformu tvrde da trenutna struktura i sastav Vijeća sigurnosti ne odražavaju adekvatno geopolitičku realnost savremenog svijeta. Pet stalnih članova Vijeća, od kojih svaki ima pravo veta, uspostavljeni su na osnovu ravnoteže snaga na kraju Drugog svjetskog rata, što je dovelo do nedostatka zastupljenosti za mnoge regije i nacije. To je rezultiralo uočenim demokratskim deficitom i osjećajem nepravednosti među državama članicama. Zagovornici reforme tvrde da bi inkluzivnije i reprezentativnije Vijeće sigurnosti unaprijedilo njegov legitimitet i djelotvornost u rješavanju globalnih izazova. S druge strane, skeptici reformi dovode u pitanje izvodljivost postizanja značajnih promjena zbog ukorijenjenih interesa sadašnjih stalnih članica. Svaka izmjena Povelje UN-a, koja reguliše strukturu Vijeća sigurnosti, zahtijeva odobrenje dvije trećine Generalne skupštine i saglasnost svih pet stalnih članica. Ovaj visoki prag za reformu otežava postizanje konsenzusa i implementaciju suštinskih promjena. Iako postoje uvjerljivi argumenti za potrebu rješavanja pitanja zastupljenosti i djelotvornosti, složenost postizanja konsenzusa među državama članicama, posebno stalnim članicama, čini značajnu reformu izazovnim zadatkom. Konačno, pronalaženje ravnoteže između uključenosti i efikasnosti u Vijeću sigurnosti zahtijevat će pažljivo razmatranje i diplomatske napore međunarodne zajednice.

Ključne riječi: pravo veta, reforma, nacije, kriza.

Abstract: The question of whether reforming the United Nations Security Council is both necessary and feasible is a complex and multifaceted issue. There are valid arguments on both sides of the debate. Those advocating for reform argue that the current structure and composition of the Security Council do not adequately reflect the geopolitical realities of the contemporary world. The Council's five permanent members, each possessing veto power, were established based on the balance of power at the end of World War II, which has led to a lack of representation for many regions and nations. Any amendment to the UN Charter, which governs the structure of the Security Council, requires the approval of two-thirds of the General Assembly and the agreement of all five permanent members. This high threshold for reform makes it difficult to achieve consensus and implement substantial changes. Additionally, concerns are raised about the potential consequences of altering the Council's composition. Some argue that expanding the membership could lead to a more unwieldy decision-making process, hindering the Council's ability to act swiftly in times of crises. There is also a fear that changes to the veto power could undermine the principle of consensus-based decision-making and create a more divisive and less effective Security Council. In conclusion, the question of whether reforming the UN Security Council is necessary and feasible is a matter of ongoing debate. While there are compelling arguments for the need to address issues of representation and effectiveness, the complexities of achieving consensus among member states, especially the permanent members, make significant reform a challenging task. Ultimately, finding a balance between inclusivity and efficiency in the Security Council will require careful consideration and diplomatic efforts by the international community.

Keywords: veto power, reforms, nations, crises.

Uvod

Pitanje reforme Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda je višestruko i zamršeno pitanje, koje obuhvata različite perspektive i razmatranja. To je tema koja generiše valjane argumente kako zagovornika, tako i protivnika. Prema Kacowiczu i Lutomskom (2019), pitanje da li je reforma Vijeća sigurnosti neophodna i izvodljiva je predmet tekuće debate i analize. Autori tvrde da su sadašnja struktura i sastav Vijeća, uspostavljeni nakon Drugog svjetskog rata, sve više zastarjeli i ne predstavljaju adekvatno savremeni geopolitički pejzaž. Oni ističu potrebu za inkluzivnošću i pravičnom zastupljenošću kako bi se poboljšao legitimitet i efikasnost Vijeća u rješavanju globalnih izazova (Kacowicz & Lutomski, 2019).

Međutim, skeptici o mogućnosti reforme, kao što je Luck (2017), izrazili su zabrinutost u pogledu praktičnosti i izvodljivosti značajnih promjena u Vijeću sigurnosti. Ukazuju na poteškoće u postizanju potrebnog konsenzusa među državama članicama, posebno saglasnosti sadašnjih stalnih članica, za izmjenu Povelje UN-a. Luck sugerira da bi visoki prag za reformu i potencijalne posljedice promjene sastava Vijeća, kao što je glomazniji proces donošenja odluka, mogli ometati njegovu sposobnost da brzo odgovori na krize (Luck, 2017).

Neki aspekti nastojanja da se reformiše Savet bezbednosti UN

Vijeće sigurnosti, u svojoj originalnoj koncepciji i dizajnu, trebalo je da otelotvori i institucionalizuje globalnu ravnotežu moći. Arhitekti Ujedinjenih nacija prepoznali su značaj dinamike moći među nacijama i nastojali da odraze ovu stvarnost unutar strukture Vijeća. Stalno članstvo i pravo veta dodijeljeno pet savezničkih sila pobjednica u Drugom svjetskom ratu, naime Sjedinjenim Državama, Rusiji (bivši Sovjetski Savez), Kini, Ujedinjenom Kraljevstvu i Francuskoj, imalo je za cilj osigurati da velike globalne sile imaju centralnu ulogu u procesima donošenja odluka vezanih za međunarodni mir i sigurnost.

Ovaj pojam uključivanja globalne ravnoteže snaga u Vijeće sigurnosti je ukorijenjen u istorijskom kontekstu njegovog formiranja. Nakon razaranja Drugog svjetskog rata, Vijeće je osnovano kako bi se spriječili budući sukobi i održala delikatna ravnoteža među moćnim državama. Povjeravajući značajna ovlaštenja za donošenje odluka ovih pet stalnih članica, UN su imale za cilj da podstaknu stabilnost i osiguraju zastupljenost glavnih globalnih igrača u okviru Vijeća.

Od završetka Hladnog rata, Vijeće sigurnosti Ujedinjenih nacija (UNSC) je doživjelo značajan porast u važnosti, etablirajući se kao centralni igrač u pitanjima globalne sigurnosti. Ova promjena u ulozi i utjecaju Vijeća može se pripisati različitim faktorima koji su oblikovali međunarodni pejzaž u eri nakon Hladnog rata. Udubiće se u razloge koji stoje iza povećane važnosti SBUN-a, istražujući ključne razvoje, dinamiku i naučne perspektive po tom pitanju.

Jedan od ključnih faktora koji je doprineo poboljšanom statusu Saveta bezbednosti UN je transformisana priroda globalnih bezbednosnih izazova u eri posle Hladnog rata. Raspad bipolarne strukture moći i pad rivalstva supersila stvorili su okruženje u kojem su se pojavile nove sigurnosne prijetnje i sukobi, koji su zahtijevali međunarodnu saradnju i kolektivno djelovanje. Savet bezbednosti UN, kao primarno telo odgovorno za održavanje međunarodnog mira i bezbednosti, postao je centralna tačka za rješavanje ovih izazova koji se razvijaju. Njegov

"EUROPE'S ENERGY TRANSITION AND SUSTAINABLE MOBILITY WITH CHALLENGES TO THE SITUATION IN BOSNIA AND HERZEGOVINA"
mandat i ovlaštenja prema Poglavlju VII¹¹¹ Povelje UN-a dobili su obnovljenu važnost kako se svijet borio s pitanjima kao što su regionalni sukobi, terorizam, širenje oružja za masovno uništenje i kršenje ljudskih prava.

Osim toga, povećana važnost SBUN-a može se pripisati njegovoj praksi i procesima donošenja odluka u razvoju. Kao odgovor na promjenjivi globalni pejzaž, Vijeće je usvojilo proaktivniji i intervencionistički pristup, nadilazeći tradicionalno održavanje mira kako bi se uključio u napore mira i rješavanja sukoba. Rezolucije kao što su Rezolucija 678¹¹² o Zaljevskom ratu i Rezolucija 1973¹¹³ o Libiji pokazale su spremnost Vijeća da preduzme odlučnu akciju za rješavanje prijetnji međunarodnom miru i sigurnosti. Ovi slučajevi su pokazali sposobnost Vijeća da mobilizira međunarodne koalicije i odobri upotrebu sile, učvršćujući svoju poziciju značajnog globalnog sigurnosnog aktera.

Štaviše, povećana istaknutost SBUN-a može se shvatiti kroz sočivo dinamike moći i uticaja koji imaju njegovi stalni članovi. Sjedinjene Države, kao jedina preostala supersila nakon Hladnog rata, preuzele su dominantnu ulogu u Vijeću. Njihova politička, ekonomska i vojna moć omogućile su joj značajan uticaj na procese donošenja odluka. Ova asimetrija moći, zajedno sa pravom veta koje ima pet stalnih članica, uključujući Sjedinjene Države, Rusiju, Kinu, Ujedinjeno Kraljevstvo i Francusku, oblikovala je dnevni red i rezultate Vijeća. Kritičari tvrde da ova dominacija nekoliko odabranih država potkopava reprezentativnost Vijeća i dovodi do koncentracije moći u rukama nekoliko moćnih.

Naučnici nude različite perspektive o povećanom značaju SBUN. Neki to vide kao pozitivan razvoj događaja, ističući ključnu ulogu Vijeća u održavanju globalne stabilnosti i rješavanju sigurnosnih izazova. Oni tvrde da autoritet i legitimitet Saveta bezbednosti UN pružaju

¹¹¹ Poglavlje VII Povelje Ujedinjenih nacija je ključni dio koji se bavi autoritetom i ovlastima Vijeća sigurnosti UN-a u pogledu prijetnji međunarodnom miru i sigurnosti. Ovo poglavlje pruža pravni okvir za djelovanje Vijeća, uključujući upotrebu sankcija ili vojne sile, za rješavanje takvih prijetnji. Prema članu 39. Povelje, Vijeće sigurnosti utvrđuje postojanje bilo kakve prijetnje miru, kršenja mira ili akta agresije. Jednom kada je prijetnja identificirana, član 41. ovlašćuje Vijeće da uvede nevojne mjere, kao što su ekonomske sankcije ili diplomatske mjere, za rješavanje situacije. Ove mjere imaju za cilj održavanje ili obnovu međunarodnog mira i sigurnosti bez pribjegavanja oružanoj sili. U težim slučajevima, član 42. Povelje daje Vijeću sigurnosti ovlaštenje da preduzme vojnu akciju kako bi izvršio svoje odluke. Ova odredba dozvoljava Vijeću da odobri upotrebu sile, uključujući kolektivne vojne operacije, za rješavanje prijetnji međunarodnom miru i sigurnosti. Legalitet i legitimitet radnji Saveta bezbednosti prema Poglavlju VII bili su predmet debate i tumačenja. Iako ovo poglavlje daje Vijeću značajne ovlasti, uključujući odobrenje vojne intervencije, primjena ovih ovlasti mora biti u skladu s principima Povelje UN-a, kao što je zabrana upotrebe sile osim u samoodbrani ili ako to odobri Vijeće.

¹¹² Rezolucija Vijeća sigurnosti 678, usvojena 29. novembra 1990. godine, odobrila je upotrebu sile od strane država članica za provedbu prethodnih rezolucija koje su zahtijevale povlačenje Iraka iz Kuvajta. Ona je pružila pravni osnov za vojnu akciju tokom Zalivskog rata. Rezolucijom je utvrđeno da Iračka invazija i okupacija Kuvajta predstavljaju prijetnju međunarodnom miru i sigurnosti, pozivajući se na Poglavlje VII Povelje UN-a. Postavio je rok za povlačenje Iraka i ovlastio države članice da iskoriste "sva potrebna sredstva" da podrže rezolucije. Rezolucija 678 odigrala je ključnu ulogu u otvaranju puta za vojnu intervenciju međunarodne koalicije protiv Iraka i kasnijeg oslobađanja Kuvajta.

¹¹³ Rezolucija Vijeća sigurnosti 1973, usvojena 17. marta 2011 godine, ovlastila je uspostavljanje zone zabrane letova iznad Libije i ovlastila države članice da preduzmu sve potrebne mjere za zaštitu civila od prijetnje nasiljem. Usvojen je kao odgovor na pogoršanje situacije u Libiji tokom Arapskog proljeća. Rezolucija je imala za cilj da zaštiti civilno stanovništvo od napada režima Moamera Gadafigija i da olakša humanitarnu pomoć. Ovlastila je upotrebu vojne sile, uključujući zračne napade, da bi se uspostavila zona zabranjenih letova i zaštitili civili. Rezolucija 1973 odigrala je ključnu ulogu u oblikovanju međunarodne intervencije u Libiji i na kraju doprinijela padu Gadafigijevog režima.

platformu za kolektivno delovanje i saradnju među državama članicama, podstičući multilateralne pristupe bezbednosnim pitanjima. Drugi, međutim, kritiziraju funkcioniranje Vijeća, ističući pitanja kao što su politizacija, selektivna provedba rezolucija i ograničenja prava veta. Oni tvrde da ovi faktori ometaju efikasnost Vijeća, umanjuju njegov kredibilitet i ograničavaju njegovu sposobnost da nepristrasno odgovori na globalne krize.

Oni koji se zalažu za reformu tvrde da trenutna struktura i sastav Vijeća sigurnosti ne odražavaju adekvatno geopolitičku realnost savremenog svijeta. Pet stalnih članova Vijeća, od kojih svaki ima pravo veta, uspostavljeni su na osnovu ravnoteže snaga na kraju Drugog svjetskog rata, što je dovelo do nedostatka zastupljenosti za mnoge regije i nacije. Ovo je rezultiralo uočenim demokratskim deficitom i osjećajem nepravde među državama članicama. Zagovornici reforme tvrde da bi inkluzivnije i reprezentativnije Vijeće sigurnosti povećalo njegov legitimitet i djelotvornost u rješavanju globalnih izazova.

S druge strane, skeptici reformi dovode u pitanje izvodljivost postizanja značajnih promjena zbog ukorijenjenih interesa sadašnjih stalnih članica. Svaka izmjena Povelje UN-a, koja reguliše strukturu Vijeća sigurnosti, zahtijeva odobrenje dvije trećine Generalne skupštine i saglasnost svih pet stalnih članica. Ovaj visoki prag za reformu otežava postizanje konsenzusa i implementaciju suštinskih promjena.

Osim toga, izražena je zabrinutost u vezi sa potencijalnim posljedicama promjene sastava Vijeća. Neki tvrde da bi proširenje članstva moglo dovesti do glomaznijeg procesa donošenja odluka, ometajući sposobnost Vijeća da djeluje brzo u vremenima kriza. Postoji i bojazan da bi promjene prava veta mogle potkopati princip donošenja odluka na osnovu konsenzusa i stvoriti veće podjele i manje djelotvorno Vijeće sigurnosti.

Chesterman i Malone (2005) kritički analiziraju postojeću strukturu i funkcioniranje SBUN-a, ističući njegove snage i slabosti. Oni raspravljaju o legitimitetu Vijeća, njegovim procesima donošenja odluka i implikacijama prava veta koje imaju njegovi stalni članovi. Autori tvrde da trenutni sastav i procedure SBUN-a ne odražavaju na adekvatan način promjenjivu globalnu dinamiku i potrebu za inkluzivnijim donošenjem odluka.

Počeci debate o reformi mogu se pratiti do 34. zasedanja Generalne skupštine Ujedinjenih nacija (UNGA) 1980. Međutim, rasprava je dobila zamah 1992. godine kada je Generalna skupština UN uputila poziv državama članicama da podele svoje perspektive o reformi Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda (UNSC). Nakon toga, sljedeće godine, Otvorena radna grupa (OEWG¹¹⁴) je osnovana od strane UNGA. Primarni cilj OEWG bio je da se pozabavi pitanjima pravične zastupljenosti i povećanja članstva u Vijeću sigurnosti, zajedno sa drugim srodnim pitanjima.

OEWG je služila kao platforma za države članice, pružajući im priliku da izraze svoje stavove i prijedloge u vezi sa reformom Vijeća sigurnosti. Postao je značajan forum za diskusije o tome kako postići reprezentativnije i efektivnije Vijeće, sposobno da odgovori na globalne izazove koji se razvijaju.

Osnivanjem OEWG-a, Generalna skupština UN-a je priznala važnost pravične zastupljenosti i potrebu da se poveća članstvo u Vijeću kako bi se odražavala savremena geopolitička realnost.

¹¹⁴ OEWG – Open ended working group

Ova inicijativa je stvorila okruženje za sveobuhvatna razmatranja strukture, funkcionisanja i procesa donošenja odluka Vijeća sigurnosti.

Osnivanje OEWG-a označilo je ključni korak u tekućim reformskim naporima, otvarajući put daljim diskusijama, preporukama i prijedlozima država članica, nezavisnih naučnika i istraživačkih centara širom svijeta¹¹⁵.

Proces konsultacija i debate o reformi Vijeća sigurnosti UN-a okončan je krajem decembra 1999. Nažalost, među učesnicima nije postignut održiv konsenzus¹¹⁶, što je ometalo bilo kakav suštinski napredak ka implementaciji konkretnih reformskih mjera. Kao rezultat toga, Otvorena radna grupa (OEWG) se morala zadovoljiti utvrđivanjem prihvatljivih parametara za dalje diskusije, umjesto postizanja opipljivih reformskih rezultata. Primarni uspjeh OEWG-a bilo je definiranje granica unutar kojih će se odvijati buduće debate o reformi Vijeća sigurnosti.

Dakle, u čemu je problem?

Prema Povelji UN-a, sve predložene promjene u Ujedinjenim nacijama (UN) moraju na kraju biti dogovorene od strane stalnih članica Vijeća sigurnosti. Međutim, ako prijedlozi koje podržava značajan dio država članica UN-a naidu na protivljenje jedne ili više P-5 (stalnih članica), to bi stvorilo diplomatsko neprijateljstvo i pojačalo argument za neophodnost reforme.

Uprkos tome, malo je vjerovatno da će sadašnji stalni članovi popustiti pred takvim pritiscima jer visoko cijene posebne privilegije koje im daje Povelja. Njihov jedinstveni stav po pitanju veta, pri čemu niko od P-5 nije voljan da ga ograniči amandmanom na Povelju, služi kao dokaz njihovog otpora. Shodno tome, pitanja vezana za korištenje veta predstavljaju značajnu dodatnu prepreku reformskim naporima.

Thakur (2017) kritički istražuje kako je kolektivna sigurnost testirana, prilagođena i primijenjena u rješavanju globalnih sukoba i održavanju međunarodnog mira. Kolektivna sigurnost, kao što je sadržano u Povelji UN-a, je princip da međunarodna zajednica dijeli kolektivnu odgovornost da odgovori na prijetnje međunarodnom miru i sigurnosti. On analizira uspjehe i neuspjehe mehanizama kolektivne sigurnosti koje su koristile Ujedinjene nacije i države članice kroz historiju. Štaviše, promjenjiva priroda globalnih sukoba i sigurnosnih izazova, uključujući porast nedržavnih aktera, terorizam i zaštitu civilnog stanovništva. Kako su ove savremene sigurnosne prijetnje postavile nove izazove tradicionalnom razumijevanju i primjeni kolektivne sigurnosti i uloge SBUN-a.

Nedržavni akteri osporavaju efikasnost tradicionalnih mehanizama kolektivne bezbednosti. Decentralizovana i transnacionalna priroda nedržavnih aktera otežava identifikaciju jasnog protivnika i primenu tradicionalnih odgovora usredsređenih na državu. Ovo naglašava potrebu

¹¹⁵ Pitanje pravične zastupljenosti i povećanja članstva u Savetu bezbednosti: Generalna skupština,

1. Traži od Generalnog Sekretara da pozove države članice da podnesu, najkasnije do 30. juna 1993., pismene komentare o mogućoj reviziji članstva u Vijeću sigurnosti;

2. Također traži od Generalnog Sekretara da podnese Generalnoj skupštini (GA) na njenoj četrdeset osmoj sjednici, na njeno razmatranje, izvještaj koji sadrži komentare država članica o ovoj temi;

3. Odlučuje da u privremeni dnevni red svoje četrdeset osme sjednice uvrsti tačku pod nazivom "Pitanje pravične zastupljenosti i povećanja članstva u Vijeću sigurnosti".

¹¹⁶ Dok je Generalna skupština danas popodne završila razmatranje reforme Vijeća sigurnosti, jedan broj govornika je naglasio da je, uprkos tome što je prošlo šest godina od njegovog osnivanja, radna grupa na visokom nivou po pitanju pravične zastupljenosti na povećanju članstvo u Vijeću sigurnosti postiglo je vrlo malo

za prilagođavanjem strategija kolektivne sigurnosti kako bi se efikasno riješili ovi izazovi. Porast terorizma je značajan globalni sigurnosni problem. Akti terorizma narušavaju mir i stabilnost, utičući ne samo na države koje su direktno na meti, već i na širu međunarodnu zajednicu.

Ovi savremeni bezbednosni izazovi naglašavaju potrebu za širim i inkluzivnijim razumevanjem kolektivne bezbednosti i uloge Saveta bezbednosti UN u ovom okruženju i moguće reforme u tom pravcu. Važnost prilagođavanja tradicionalnih pristupa za rješavanje složenosti sukoba koji uključuju nedržavne aktere, terorizam i zaštitu civila. Evolucija kolektivne sigurnosti i potreba za inovativnim odgovorima za rješavanje novih sigurnosnih prijetnji sada postaju neophodni i ne mogu se izbjeći.

Povećana važnost Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda (UNSC) u pitanjima globalne sigurnosti od kraja Hladnog rata može se pripisati kombinaciji faktora koji su duboko isprepleteni. Priroda sigurnosnih izazova koji se razvijaju, prakse prilagođavanja Vijeća i dinamika moći među njegovim stalnim članovima odigrali su značajnu ulogu u oblikovanju njegovog povećanog utjecaja. Dok neki posmatrači vide ovaj razvoj kao pozitivan, priznajući ključnu ulogu Vijeća u rješavanju globalnih prijetnji, drugi ističu opravdanu zabrinutost u pogledu njegove reprezentativnosti i djelotvornosti. Tekuće debate oko istaknutosti SBUN-a služe kao odraz složenosti i nijansi svojstvenih globalnom upravljanju, naglašavajući potrebu za kontinuiranim ispitivanjem i procjenom njegovih funkcija i struktura.

Jedan od ključnih faktora koji doprinosi povećanom značaju SB UN-a je evoluirajuća priroda sigurnosnih izazova u eri nakon Hladnog rata. Tradicionalne prijetnje koje predstavljaju međudržavni sukobi dopunjene su nedržavnim akterima, transnacionalnim terorizmom i drugim nekonvencionalnim sigurnosnim rizicima. Proširena uloga SBUN-a može se posmatrati kao odgovor na ove nove izazove, jer je nastojao da prilagodi svoje mehanizme i prakse kako bi se efikasno suočio sa evoluirajućim globalnim bezbednosnim pejzažom.

Nadalje, na sposobnost Vijeća da upravlja ovim složenim sigurnosnim izazovima uticala je njegova praksa koja se razvija. S vremenom je Vijeće sigurnosti UN-a usvojilo proaktivnije pristupe, kao što su odobravanje mirovnih operacija, uvođenje sankcija i odobravanje humanitarnih intervencija. Ove promjene u njegovoj praksi omogućile su Vijeću da igra odlučniju ulogu u rješavanju sukoba i izgradnji mira, povećavajući njegovu važnost kao globalnog sigurnosnog aktera.

Dinamika moći među stalnim članovima SBUN-a, koji imaju pravo veta, takođe je oblikovala njenu istaknutost. Sjedinjene Države su izvršile značajan uticaj na odluke i postupke Vijeća. Ova dominacija je bila predmet kritike, jer izaziva zabrinutost u vezi sa reprezentativnošću Vijeća i sposobnosti drugih država članica da imaju jednak glas u oblikovanju globalne sigurnosne politike. Uočeni nedostatak adekvatne zastupljenosti i moći donošenja odluka za nestalne članove Vijeća izazvao je debate o potrebi reformi kako bi SBUN učinio inkluzivnijim i odražavao savremeni svjetski poredak.

Debate oko povećane važnosti SBUN odražavaju složenu prirodu globalnog upravljanja. Dok jedni tvrde da je povećana uloga Vijeća pozitivan razvoj, s obzirom na njegov potencijal za rješavanje globalnih prijetnji i održavanje međunarodnog mira i sigurnosti, drugi dovode u pitanje njegovu legitimnost i djelotvornost u ispunjavanju ovih ciljeva. Tekuće diskusije

"EUROPE'S ENERGY TRANSITION AND SUSTAINABLE MOBILITY WITH CHALLENGES TO THE SITUATION IN BOSNIA AND HERZEGOVINA"
naglašavaju neophodnost evaluacije funkcija, struktura i procesa donošenja odluka SBUN-a kako bi se osiguralo da su u skladu sa rastućim potrebama i težnjama međunarodne zajednice.

Povećana istaknutost SBUN-a u pitanjima globalne bezbednosti nakon ere Hladnog rata rezultat je kombinacije faktora, uključujući razvojne bezbednosne izazove, adaptivne prakse i dinamiku moći među njegovim stalnim članovima. Iako se mišljenja o značaju ovog razvoja razlikuju, jasno je da tekuće debate o ulozi SBUN odražavaju složenu prirodu globalnog upravljanja. Kontinuirano ispitivanje i evaluacija njegovih funkcija i struktura su od suštinske važnosti kako bi se osiguralo da Vijeće ostane odgovorno, inkluzivno i efikasno u rješavanju globalnog sigurnosnog pejzaža koji se stalno mijenja.

Zaključak:

Buduća perspektiva i mogućnosti Vijeća sigurnosti UN-a su predmet tekućih debata i diskusija unutar međunarodne zajednice. Učinkovitost, legitimitet i reprezentativnost Vijeća su područja u kojima se fokusiraju potencijalne reforme i poboljšanja. Nekoliko ključnih aspekata oblikuje buduću perspektivu i mogućnosti Vijeća sigurnosti:

Reformski napor: Postoje uporni pozivi za reformu Vijeća sigurnosti kako bi se bolje odražavao savremeni globalni pejzaž. Ovi reformski napor imaju za cilj rješavanje pitanja kao što su sastav Vijeća, metode rada i procesi donošenja odluka. Međutim, postizanje konsenzusa o suštinskim reformama ostaje izazov zbog različitih interesa i prava veta postojećih stalnih članica.

Globalna dinamika moći: Na budućnost Vijeća sigurnosti utiču promjene u globalnoj dinamici moći. Uspon sila u nastajanju, kao što su Kina, Indija i Brazil, zahtijeva pravičniju zastupljenost u Vijeću kako bi se osigurala njegova relevantnost i legitimitet. Balansiranje interesa uspostavljenih i sila u nastajanju bit će ključno u određivanju buduće uloge Vijeća.

Sve veća složenost sigurnosnih izazova: Vijeće sigurnosti mora se prilagoditi evoluirajućoj prirodi sigurnosnih izazova, uključujući nedržavne aktere, terorizam, sajber prijetnje i klimatske promjene. Rješavanje ovih složenih pitanja zahtijeva pojačanu saradnju, koordinaciju i inovativne pristupe unutar Vijeća.

Multilateralizam i globalno upravljanje: Buduća perspektiva Vijeća sigurnosti usko je povezana sa širim kontekstom multilateralizma i globalnog upravljanja. Sposobnost Vijeća da podstiče multilateralnu saradnju, podržava međunarodne norme i efikasno odgovori na krize će oblikovati njegovu buduću relevantnost i uticaj.

Javna očekivanja i odgovornost: Kako se globalna svijest i kontrola povećavaju, raste pritisak na Vijeće sigurnosti da bude transparentniji, odgovorniji i da odgovara na potrebe i očekivanja globalne zajednice. Javna potražnja za inkluzivnim procesima donošenja odluka i sposobnost Vijeća da se pozabavi hitnim globalnim pitanjima će oblikovati njegovu buduću putanju.

Ukratko, budućnost Vijeća sigurnosti UN-a zavise od njegove sposobnosti da se prilagodi promjenjivoj globalnoj dinamici, efikasno rješava složene sigurnosne izazove i preduzme značajne reforme. Tekuće rasprave i napor ka povećanju reprezentativnosti, djelotvornosti i odgovornosti Vijeća će igrati ključnu ulogu u oblikovanju njegove buduće uloge u globalnom upravljanju.

Reference:

- [1] Bosco, D. (2009). *Five to Rule Them All: The UN Security Council and the Making of the Modern World*. Oxford University Press.
- [2] Chesterman, S., & Malone, D. M. (2005). *From State Failure to State Building: Reforming the UN Security Council*. Oxford University Press
- [3] Kacowicz, A. M., & Lutomski, P. (2019). *The UN Security Council: From the Cold War to the 21st Century* (2nd ed.). Routledge.
- [4] Kacowicz, Arie M. (1993). *Teaching International Relations in a Changing World: Four Approaches*, Cambridge University Press, 76-80
- [5] Luck, E. C. (2017). *Reforming the UN Security Council Membership: The Illusion of Representativeness*. *Global Governance: A Review of Multilateralism and International Organizations*, 23(3), 429-445.
- [6] Malone, D. M. (2014). *The UN Security Council: From the Cold War to the 21st Century*. Lynne Rienner Publishers.
- [7] Malone, D. M. (2017). *The UN Security Council and the Responsibility to Protect: Policy, Process, and Practice*. In S. G. Hehir & R. Murray (Eds.), *Protecting the Displaced: Deepening the Responsibility to Protect* (pp. 52-71). Oxford University Press.
- [8] MORRIS, J., (2000). *UN Security Council Reform: A Counsel for the 21st Century*, *Security Dialogue* 2000-sep vol. 31 iss. 3, 265-277
- [9] Simma, B. (1994). *NATO, the UN, and the Use of Force: Legal Aspects*. *European Journal of International Law*, 5(4), 435-465.
- [10] Thakur, R. (2017). *The United Nations, Peace and Security: From Collective Security to the Responsibility to Protect*. Cambridge University Press
- [11] Thakur, R., & Weiss, T. G. (2015). *The United Nations Security Council in the Age of Human Rights*. Cambridge University Press.
- [12] Weiss, T. G. (2003). *The Sunset of Humanitarian Intervention?* *Adelphi Series*, 43(360), 6-11
- [13] Weiss, T. G. (2014). *What Happened to the Idea of World Government?* *International Studies Quarterly*, 58(2), 379-395. doi:10.1111/isqu.12124
- [14] United Nations. (1945). *Charter of the United Nations*. Retrieved from <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/chapter-7>, accessed 15.5.2023
- [15] <http://hrlibrary.umn.edu/resolutions/47/62GA1992.html> , accessed 15.5.2023
- [16] <https://press.un.org/en/1999/19991220.ga9693.doc.html>, accessed 15.5.2023